Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 46(52) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. spalių mėn. 19 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. **Užsienyje metams 1 doleris.** Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

SKIRSTYKIMĖS Į VIENSĖDŽIUS.

Gera gyventi viensėdžiuose.

Kas turi platesnį ūkį, gali lengviau pasirinkti tinkamą vietą sodybai, tarp medelių, prie smėlio, kur nereikia tau rudenį, ar pavasarį iki kelių purvynas minkyti. Tokiose vietose, kur lengvesnė žemė, paprastai po žeme ir vanduo šuliniui greičiau atsiras ir tokia žemė tinkamesnė daržams. Gera ir todel, kad vienu akies užmetimu matai visus savo laukus. Ir su laiku daug geriau: javai, šienas bematant nupiauti, išdžiovinti, suvežti. Del laukų artumo, sakoma, trečdaliu pasilengvina ir susitrumpina visi laukų darbai: nereikia kaskart, kvapo neatgaunant, lėkti visą valaudą, kol pasieksi savo žemės „šniūrelį", kol pasieksi — žiūrėk, jau vidūdienis ir dirbti liko maža laiko. Viensėdžiuose lengviau ir todel, kad niekas negali varyti ir versti „greičiau gi tu, greičiau!" Ir daug kartų sodžiuje tenka ir rugius nepribrendusius nupiauti ir bulves neužangusias nukasti, nes kiti kaimynai, susidoroję anksčiau, gali nuganyti. O ar maža kokie reikalai — ar ligos, ar teismas, ar laidotuvės, ar šiaip kas — sutrukdo kitą, kad negali su visais kartu nudirbti. Viensėdžiuose to nebus, gali drąsiai vienai kitai dienai arba ir savaitei atidėti darbus.

O ir naudos viensėdžiuose ūkininkai daug daugiau turi. Kiekvienas turi daugiau laisvės pasirinkti, kur kokie javai sėti. Kas sugeba, prisirenka žiemai geresnio pašaro, iš to geresnius gyvulius turi, iš jų daugiau mėšlo, paskui geresnią dirvą ir geresnius javus. Kiekvienas gali laikyti gyvulius, kokie tinkami ir kiek nori. Vienas gali verstis pienu, kitas grūdais, kitas vėl vaisiais, daržovėmis, kas gyvulius, paukščius augins, atsiras gal kitas iš žilvičių pintinėles pins ir nemažai uždirbinės, — na ir niekas nieko jam nepasakys; tuo tarpu, kai sodžiuje kiekviena bobutė savo „protingą žodelį" prideda kur reikia ir kur nereikia ir ne vienam išmuša norą kaip nors kitaip verstis.

Viensėdžiuose ir gyventi ramiau. Saugok, Dieve, nelaimė kokia: žmogų ar gyvulį liga užpuolė — žiūrėk, per porą dienų visas sodžius pataluose ir miršta vienas po kito, arba gyvuliai iškrinta visi ir lieki žmogus „ubagu". Mat, sodžiuje žmogus neišsisaugosi nesusiėjęs, ir išnešioji ligą visiems. O kiek nelaimių ugnis padaro. Kaimyno piemuo, žiūrėk, už tvarto rūkydamas žarijį numetė, per pusę valandos visas sodžius pelenais pavirto ir eina žmonės maišeliais apsikorę per parapiją malonės prašyti. Viensėdžiuose mažiau barnių, peštynių, trankimosi po teismus, nes ir pagundos mažiau. Ten ir vištos mažiau kitų daržoves iškapsto, ir morkvų ar agurkų svetimi vaikai neišnešioja, ir ne visai geros moterėlės neturi progos įsitikrinti, ar ta tinginė, ilgai guli, ar ta austi nemoka, ta barščius persūdo, o anoji siūlus verpia, kad iš jų tik pančiai sukti. Ką čia daug kalbėti — visi patogumai viensėdžiuose ir gana.

Todel kas nori tikrai būti pas save šeimininku, kas nori turėti iš savo žemelės — maitintojėlės tikrą džiaugsmą ir pelną, kas nori patirti ramybės saldumą, — teskirstos viensėdžiais. Jis pats savęs ir savo žemės nepažins ir Dievui padėkos.

A—ha.

A. A.

kun. Leonas Eidimtas,

buvęs Švenčionių Lietuvių Gimnazijos kapelionas, Širvintų vidurinės mokyklos kapelionas ir Nedzingės parapijos klebonas, mirė 1929 m. rugpiūčio 2 dieną Strasburge.

A. A.

Šio mėnesio 28 d., pirmadienį, Šv. Mikalojaus bažnyčioje, metinių sukaktuvių mirties dienoje bus atlaikytos gedulingos pamaldos už vėlę a. a. inžinieriaus

Kazimiero Kairiūkščio,

mirusio 1918 m. spalių 27 d. Pamaldų pradžia 5 v. 45 m. ryt.

Spalių 9 diena kitose valstybėse.

Spaudos pranešimu spalių 9 dieną Latvijos lietuviai minėjo labai plačiai. Rygoje buvo tą dieną sukviestas didelis daugelio lietuvių organizacijų susirinkimas, kuriame šale kitų dalykų skaitė paskaitą apie Vilnių p. Simas Sužiedėlis.

Be to, ta diena buvo minėta Liepojoj ir Mintaujoj.

Taip pat didžiausia pasaulyje Berlyno radio stotis tą dieną padarė bešališką pranešimą, nušviesdama Lietuvos teisęs prie Vilniaus. Pranešimas buvo perduotas visoms Vokietijos radio stotims. Ta pati radio stotis perdavė Lietuvos ministerių pirmininko p. J Tūbelio kalbos santrauką apie Lietuvos nusistatymą Vilniaus klausimu.

Ar nebus tai „idealūs" kovotojai už demokratybę.

Lenkų spauda praneša, kad šiomis dienomis kriminalinė Vilniaus policija stotyje suėmusi tūlą V. Jankauskaitę, kuri būdama Gardine (ar ne emigrantų lageryje) padariusi daugybę apgavysčių.

Taip pat suimtas Juljonas Milvydas, lietuvis emigrantas.

Pažiūrėsime, ar dabar darbo žmonių „užtarėjai" Paplauskas su Ancevičiumi šauks gelbėti suimtuosius?

Klaipėdos klausimas.

Spaudos pranešimu šiomis dienomis Kaune įvyko svarbus pasitarimas Klaipėdos krašto klausimu. Pasitarime dalyvavo N. Lietuvos premjeras J. Tūbelis, užsienių reikalų ministerijos generalinis sekretorius Zaunius ir Klaipėdos krašto gubernatorius ministeris Merkys. Po pasitarimo gubernatorius Merkys išvyko Klaipėdon. Pasitarimo turinys laikomas paslaptyje.

Vokiečių suėmimai.

Lenkų spauda praneša, kad šio mėn. 15 d. lenkų policija Bidgoščio mieste padariusi kratą vokiečių atstovų biure, sukonfiskavo raštus (aktus) ir užantspaudavo butą; kartu padaryta kratos pas seimo atstovą Gabe ir miesto biuro vedėją Haideltą, kuris po kratos suimtas. Be to, pranešama, kad šiomis dienomis buvo suimtas Lenkijos vokiečių skautų vadas d-ras Burhartas. „Naša Žizń" (292 num.) rašo, kad jojo suėmimas turįs ryšių su Lenkijos vokiečių skautų dalyvavime Vokietijos skautų kariškoje iškiloje Potsdame. Suėmimo priežastys ir smulkmenos laikomos paslaptyje.

Rašytojo Šerno paminklas.

Nesenai atidengtas paminklas ant rašytojo Juozo Adomaičio-L. Šerno kapo. Į iškilmes susirinko kelių tūkstančių žmonių minia. Buvo netik čikagiečiai, bet ir iš artimesnių apylinkių.

Programą atidarė S. K. Grišius, Šerno paminklo fondo fin. sekretorius. Jis pirmiausia pristatė Kl. Jurgelionį, kuris padeklamavo tai iškilmei parašytas savo eiles. Po jo kalbėjo Lietuvos konsulas A. Kalvaitis. Trumpas prakalbėles pasakė dar K. Selaška (nuo Šerno paminklo fondo), inž. B. Simonaitis, Dr. A. L. Davidonis (nuo liet. daktarų draugijos).

Po to „Birutės" choras, p. K. Steponavičiaus vedamas, padainavo dvi dainas.

Paskutinis kalbėjo P. Grigaitis. Jis pasakė ilgiausią ir svarbiausią iškilmių kalbą, plačiai apibūdindamas velionies L. Šerno-J. Adomaičio gyvenimą, jo darbuotę ir jos reikšmę Amerikos lietuvių gyvenime.

Visuotinis streikas Latvijoje.

Sumanius vyrausybei pertvarkyti ligonių kasą, Latvijos socialdemokratų partijos vadovybė nutarė paskelbti visoje valstybėje visuotinį streiką, kuris turėjęs prasidėti šio mėn. 18 d. Streikas manoma pravesti visose darbo srityse: pramonės ir prekybos įmonėse, o taipogi gelžkeliuose ir visame susisiekime. Socialdemokratai, paskelbdami streiką, tikisi priversti vyriausybę nusileisti. Vyriausybė esanti pasiryžusi griebtis visų priemonių prieš streiką. Iš kitur pranešama, kad del susidariusios padėties gali įvykti vyriausybės krizis.

Dar truputį, o viską išplepės.

Žmonių priežodis sako: „laikas geriausias gydytojas, jis viską išgydys". Taip iš tiesų ir yra. Susispietę Vilniuje emigrantai sysyk giedojo visi sutartinai apie savo nekaltybę, lankėsi pas įvairius Vilniaus lietuvius, ieškodami užuojautos ir pritarimo jų darbams. Sentimentališkesni netgi pasigailėdavo, pas save paprašydavo, paguosdavo, užjausdavo, kitus užsispyrėlius kvietė ištiesti tiems vargšams ranką ir tt. Bet laikas bėgo, o kartu su juo mainėsi ir emigrantų išvaizda. Susyk vargšai spyrėsi, bažijosi gindamiesi, kad jie tokie nekaltučiai ir tai visi, neišskyrus ir Plečkaičio, tokie kilnūs ir tyrūs, kaip krištolas.

— Ką? — Mes banką išplėšėm? — melas, provokacija. Bet vėliau riedamiesi su savo vidujiniais priešais, viską išplepėjo.

— Ką? — Mes norėjome prašyti pas lenkus kelių divizijų Lietuvai užmušti? Provokacija.

Tuo tarpu emigrantų „dvasios tėvas" ir „gabus" studentas Ancevičius „Pirmyn" Nr. 20 viską išplepėjo, prisipažino, tik kaltę suvertė kitiems. Tasai pats Ancevičius papasakojo kiek anksčiau, kaip dirbo su „samoritoniškais" Vilniaus pažangiais lietuvininkais, kurie net įžangos straipsnius rašė „Pirmyn" ir kas vakarą tarėsi del straipsnių, kai tuo tarpu kiti lietuviai sėdėjo kalėjimuose, o mokyklos buvo uždaromos.

Iš tiesų, praėjo vos dvieji metai, o jau plepūs emigrantai daug ką pasakė, žymią dalį atidengė savo veidų. Palauksime dar kiek, ir pamatysime juos be jokių kaukių. Laikas gydo viską.

Primename visiems mūsų laikraščio skaitytojams ir platintojams, kad laikas atsilyginti už laikraštį; kitaip nuo lapkričio 1 d. neatsilyginusiems gali būti jo siuntinėjimas nutrauktas.

ADMINISTRACIJA.

Politinė apžvalga.

Vokietijoje dabar eina smarki tautininkų su socijalistais kova. Stresemanui mirus ta kova dar labiau paaštrėjo. Tautininkai, kai jau rašėm, yra nusistatę nepriimti Jungo plano, kurį buvo priėmęs Hagoje Stresemanas, ir kuris vokiečių tautai ilgiems metams užkrovė sunkią naštą. Kol gyvas buvo Stresemanas, galima buvo tikėtis, kad jis sugebės išbristi ir iš tokios painiavos. Stresemanas buvo bene gudriausias Europos politikas; jis darė Vakarų Europos valstybėms nusileidimus, bet kartu atlaikydavo Vokietiją iš jų geležinės globos; jis ir tautininkų puolimus taip mokėjo panaudoti, kad vokiečių nugalėtojai didžiojo karo darydavo jam didesnius nusileidimus, negu buvo galima tikėtis. Dabar Stresemano nėra, nėra, kas atremtų tautininkų puolimus. Liaudies partija, kurią paskui save vedė Stresemanas ir kuri dėjosi su socijalistais, dabar nebežino, ar laikytis su jais ir toliau, ar susidėti su tautininkais. Tuo tarpu Vokietijos vyriausybė (jį socialistų rankose) nieko geresnio nesugalvojo, kaip uždaryti tautininkų organizaciją, Stalheimu vadinamą. Tai dar labiau suerzino tautininkus; jie šaukia kongresus susivažiavimus, pretestuoja prieš vyriausybės žygius (mes rašėme, kad ir mokytojai tą vyriausybę peikia), gauna iš Vokietijos prezidento pasveikinimus, kuriuose šis linki jiems pasisekimo. Europa yra susidomėjusi šiais įvykiais ir labai ilgisi... naujo Stresemano.

*

Anglijos premjeras Makdonaldas grįžta namo. Visi labai daug tikėjosi iš jojo kelionės Amerikon. Tuo tarpu vienas laikraštininkas, kuris lydėjo Makdonaldą, išpasakojo, kad anglų premjeras grįžta namo tuščiomis, nors palanki jam spauda nesiliauna grasinti priešingų žinių. Pasirodo, kad, užsiminus amierikiečiams apie jų nusiginklavimą, jie pareikalavo iš anglų parodyti gerą pavyzdį ir nugriauti tvirtoves, kurias anglai pastatę yra Kanadoje ir Didžiojo vandenyno pakraščiose. Nei Kanada nei Anglijos vyriausybė su tuo nesutiko. Makdonaldas po to vos išsiderėjo, kad 1930 m. pradžioje bus sušauktas didžiųjų pasaulio valstybių atstovų susivažiavimas pasikalbėti nusiginklavimo klausimu. O tai galima buvo pasiekti ir be važinėjimo karališkais laivais. Kad nepasirodyti Anglijon su tuščiomis rankomis, Makdonaldas padarė su savo kolonija Kanada sutartį: Kanada pirks anglis tik Anglijoje ir Anglija pirks daugiau javų Kanadoje.

*

Kinijoje naminis karas plečiasi. Sukilę prieš Nankino vyriausybę generolai paėmė Kantono miestą. Toks karas labai patinka Sovietams, kurie tikisi jojo metu atsigriebti Mandžiūrijoje. Bolševikų taktika — nei karas nei taika — susilaukė gerų vaisių, nes padrąsino nedrausmingus kiniečių generolus sukilti. Dabar Mandžiūrija pati viena spiriasi bolševikams, nes Nankino vyriausybė susirūpinusi sukilusių malšinimu. Mandžiūrija greičiausia nusileis bolševikams. Jau dabar ateina žinių, kad Mukdenan atvyko kiniečių generolas Ku taikintis su bolševikais. Tokiu būdu Kinijos vienybė vėl suskaldyta, svetimos valstybės vėl gali išnaudoti Kiniją.

— Habibulos likimas Auganistane labai liūdnas. Amanulos šalininkai paėmė Kabulą ir kartu sučiupo nelaisvėn ir patį Habibulą.

— Lvove suimtas ūkrainietis Čyž, jis 1921 m. kėsinosi prieš marš. Pilsudskį ir vaivadą Grabovskį. Čyž buvo išbėgęs Amerikon, paskutiniu metu grįžo ir tapo suimtas.

— Anglijoje iškrito pirmas šios žiemos sniegas.

— Tarptautinis taikos kongresas, kuris buvo susirinkęs Atenuose, priėmė lenkų pasiūlymą, kuriuo reikalaujama, kad visų valstybių baudžiamieji kodeksai numatytų bausmes tiems asmenims, kurie kursto prie ginkluoto įsibrovimo į kitą kraštą. Ką į tai pasakys plečkaitininkai?

— Auganistano pasiuntinį anglai iš Londono išsivarė. Mat jis yra Amanulos šalininkas ir siuntinėjo ginklus.

— Marš. Pilsudskis šią vasarą rengėsi važiuoti Rumunijon, vėliau Italijon; dabar sužinota, kad jis iš Lenkijos niekur nebevažiuosiąs.

— Nesenai Belgijon apsilankė Prancūzijos prezidentas Dumerge; tatai rodo, kad tų valstybių geri santykiai.

Iš katalikų gyvenimo N. Lietuvoje.

Sv. Onos bažnyčia Vilniuje.
(žiūr. žemiau atkarpą).

Šiais metais Vilkaviškio vyskupijos kunigų ir Panevėžio vyskupijos dekanų konferencijose šale grynai bažnytinių klausimų buvo svarstyta keletas klausimų, kurie turi platesnės visuomeninės reikšmės gal net mūsų, vilniečių gyvenime.

Taip Vilkaviškio kunigų konferencija sprendžia tikybos dėstymo klausimą pradžios mokyklose:

„Tikybą pradžios mokyklose dėsto arba kunigai, arba mokytojai, arba niekas jos nedėsto.

1. Kunigams be galo sunku reguliariai lankyti mokyklą, nes jiems tai kliudo tiesioginės pareigos. Del tos priežasties tenka praleisti daug tikybos pamokų, kai kur net ligi dviejų trečdalių. Ar tai ne geriau būtų, kad tikybą dėstytų mokytojas, jeigu jam galima duoti kanoniškoji misija.

2. Tarp mokytojų pasitaiko vienas kitas nepraktikuojąs katalikas ir dar priklausąs prie kokios priešingos Katalikų Bažnyčiai organizacijos. Kai kuriems tokiems mokytojams klebonai yra leidę dėstyti tikybą. Ar galima tai toleruoti (pakęsti).

3. Kas daryti su tomis mokyklomis, į kurias del jų tolumo nuo bažnyčios kunigui neįmanoma nuolat privažiuoti, o kuriose mokytojui del jo prieškatalikiško nusistatymo negalima leisti tikybą dėstyti?

Visa tai apsvarščiusi konferencija priėjo prie šių isvadų:

1. Kur galima leisti mokytojui tikybą mokyti, ten tikslingiau bus jam pavesti ir tikybos dėstymą, jeigu kunigas numato negalėsiąs reguliariai lankyti mokyklos ir del to turėsiąs daug pamokų praleisti.

Už tat kunigas turi aplankyti kiekvieną parapijos mokyklą ne mažiau kaip keturis kartus metuose ir prižiūrėti, kad jose tinkamai būtų dėstomas tikybos mokslas.

2. Mokytojai, kurie atsisako pasirašyti ligšiol praktikuojamą pasižadėjimą, kad nepriklausys prie jokių priešingų Katalikų Bažnyčiai organizacijų ir kad eis kataliko pareigas, neturi teisės gauti leidimo tikybai dėstyti. Visa tai reikia išaiškinti tėvų komitetams, o jeigu būtų reikalo, ir iš sakyklos bažnyčioje.

3. Jeigu mokytojas negauna leidimo tikybai dėstyti, o kunigui reguliariai lankyti mokyklą neįmanoma, tai tėvų komitetas turi kreiptis į Švietimo Ministeriją, kad skirtų jų mokyklai kitą mokytoją, kuris galėtų tikybą dėstyti.

4. Kunigai turi palaikyti su mokytojais artimus draugingus santykius.

5. Kunigai neturi teisės savo nuožiūra mokslo metu atitraukti vaikus iš mokyklos katekizacijai.

Panevėžio vyskupijos dekanų konferencija palietė daug svarbių bažnytinio ir visuomeninio gyvenimo klausimų: 1) estetika (grožis) bažnyčiose ir pamaldose, 2) pamaldų ir apeigų suvienodinimas, 3) aukų rinkimas bažnyčios ir visuomenės reikalams, 4) katedros statymas, 5) kunigų solidarumas ir luomo etika bei kiti kunigų gyvenimo klausimai.

Tarp kita ko konferencija labai susirūpino katalikiškos spaudos platinimu. Šiuo svarbiu reikalu konferencija nustatė:

1. Kunigai turėtų papildyti savo knygynus naujais raštais; iš jų duot

---

PRANCIŠKUS MAŽURANIČAS.

Lapai.

(Vertimas iš chorvatiško).

Daugumos žmonių protas ir akys svetimose galvose.

Vieną kartą bepietaujant, mano svečias, senas generolas, apsakė šiokį atsitikimą.

Su mano vadovaujamąja kariuomenės dalimi stovėjau Augštojoj Vengrijoj.

Dažnai tiltu važiuodamas matydavau, kaip sodiečiai veždavo į miestą šį tą parduoti ir kaip koks tai raišas žydas, stovįs prie tilto, tur būt mokesčių rinkėjas, paimdavo nuo jų už kainos pusę viską, kas jam patikdavo.

Vienas, kitas dar gindavos, nenorėdavo duoti, tačiau žydas tol nepraleisdavo, kol savo atsiimdavo.

Sykį bežiūrėdamas pamačiau, kaip tas šliubis nudvėsėlis smaugė milžiną sodietį, prievarta plėšdamas jo gerybes.

Sodietis bandė neduoti, bet plikis mokesčių rinkėjas ėmė jį mušti.

„Žmogau“! sušukau aš jam, nebeiškentęs, „argi tau ne gėda, kad tave žydpalaikis tvatija, o tu, kaip mulkis, stovi nors esi už jį daug stipresnis?

Mano žodžiai, matomai, paveikė, sodietis dirstelėjo mano pusėn ir, lyg iš miego pašokęs, kad gi griebs žydą už sprando, kad gi stums jį šalyn... tuoj kelias pasidarė atviras ir žmogus laisvai nuėjo svarbiu savo gyvenimo tiltu.

— Iš tiesų, argi ne nuostabūs tie sodiečiai? argi jie savo protu ir akimis gyvena, kad tik pamokinus tesusipranta ir pamato? — galop tarė generolas.

Šv. Onos bažnyčia.

Gražu pažiūrėjus į mūsų Vilnių ir Gedimino pilies kalną. Kiek įvairiausių trobėsių, įvairių formų bokštų, bokštelių. Vilnius, sakytum, bažnyčių miestas. Jos ir priduoda miestui rimiumo. Iš tų smailių bokštų, siekiančių dangaus, jauti, kad Vilniaus sūnūs ir dukterys, kurie tas šventyklas statė, siekė mintimis, žodžiais ir jausmais ten, kur tie bokštai rodo, jauti jų ilgėsį ir kažkokį geresnių dienų laukimą. Nė viena bažnyčia taip aiškiai nekalba apie tą elgėsį, kaip šv. Onos. Gotų stiliuje, iš raudonų, plytų, vokiečio Jurbacko iš Malburgo 1392 m. statyta. Istorijoj ta bažnyčia minima tik 1533 m., kuomet kunigaikštis Albrechtas atsiuntė čia kunigus vokiečiams skelbti Dievo žodį. Savo gražumu, bokštų, bokštelių ir lankų gražiu suderinimu, švarumu ši bažnyčia patraukia kiekvieno dailininko akį. Bažnyčios priešakį vainikuoja 3 plonučiai bokštai su daugeliu bokštelių, kiek žemiau tarpe tų dar du bokštai, apačioje ir sienos pusiau apskriti su aštriomis viršunėmis lankai, tartum, sakyte sako, kad ten viršuj, už žvaigždžių, alkani bus pasotinti, trokštantieji pagirdyti ir teks džiaugsmo glėbis tiems, kas čia vien vargais brenda ir bėdoje maudos. Sienose aštuoni dideli dvilypiai langai, virš jų maži langučiai, kurie irgi leidžia šviesti saulutei leidžia ir žvilgterti vidun, kur nėra brangiai išdabintų altorių, nėra didelių, garsių paveikslų; ten paprastos sienos, kuklios, kaip kuklūs tie, kurie tų sienų pridengti.

Didžiajam vadui ir kariautojui Napoleonui taip patiko ši bažnytėlė, kad jis sušuko: „Kaip kokį brilijantą, šią bažnytėlę norėčiau aš ant savo delno nusinešti Prancūzijon“. Didžiuojasi tais žodžiais bažnytėlės praeitis, nes juos ištarė Napoleonas — didelis karžygis, nors mažo ūgio, kuris buvo užkariavęs pusę pasaulio ir pripažinęs Viešpačiu danguje Dievą, žemėj save ir kuris vėliau visų apleistas, išvytas, mirė Šv. Elenos saloje, tik jūros vilnių apgiedotas. Kiekvienam šis Napoleono užsimojimas ir jo žuvimas primena žmonių meilės, prisirišimo ir pagarbos menkumą. „Tik ten, aukštai, sau visko ieškok, o dalinai kasdieniniam darbe“ — pasako smailūs bokštai visiems. Ir tam be kojos elgėtai, kurs užvedamu balsu praeivių meldžia „skatikėlio“ ir 1918 m. karaliui Vilhelmui, baronų, grafų ir jų šviesybių ponų apsuptam, vienu balsu kalbėjo dideli ir maži bokštai: „Tik ten, aukštai“. Galingi karaliai juokėsi iš tokios kalbos, jie, prieš kurių žodį tūkstančiai dreba ir galvas guldo. Šiandien tie bokštai šypsos ir į klausimą — „Kur dingo karaliai“? — atsako: „Jie ten, žemai“.

O kas pastatė tokią gražutėlę bažnyčią? Tai kunigaikštienė Ona, Vytauto žmona. Ji matė, kiek apgaulės čia ir ilgėjosi dienų, kada tos apgaulės, kerštas ir kovos pasibaigs, laukė ir ilgėjosi. To nuolatinio ilgėsio ženklui pastatė tą bažnyčią. Nors ji kunigaikštienė buvo, Smolensko kunigaikščio Sviatoslavo duktė, vis delto jos gyvenimo takas nebuvo rožėmis klotas. Kada Vytautas Didysis jos, vyras, buvo uždarytas Krėvės pilin su savo tėvu Kęstučiu, kada Kęstutį Jogaila pasmaugė ir Vytauto laukė tas pats likimas, tada kunigaikštienė Ona išgelbėjo jį iš kalėjimo ir pati pabėgo pas kryžiuočius, nes Mozūrų kunigaikštis Janušas, nors buvo ir giminė, dar, pabėgėlių nepriglaudė Be to, jos tikrasis tėvas žuvo nuo Vytauto, jos vyro, kardo, nes Vytautui jo tėvynės garbė buvo brangesnė, nei giminystės ryšiai. Iš jos brolio Glebo buvo atimta kunigaikstija, jos vyro, tėvo ir brolių kariuomenės mušėsi tarp savęs, o už visus kentėjo kunigaikštienė Ona. Ji mylėjo ir iki mirties Vytautui buvo ištikima; su juo važinėjo po Rusiją, buvo Kijieve, Krokuvoj ir visur; ilgą laiką, kaipo įkaitas (užstatas) buvo pas kryžiuočius nelaisvėje, kad Vytautas ordeno žemių nepultų. Iš nelaisvės išbėgo ji pas Žemaičius su ordeno žinia, kuris tikėjos, kad, ji žemaičius sukiršins sukilti prieš Lietuvą. Bet ji kryžiuočius apvylė. Jos du sūnūs, Vytauto vaikai, likę pas kryžiuočius buvo nunuodyti. Po to kryžiuočiai, bijodami Vytauto keršto, brangias dovanas siuntė kunigaikštienei Onai, prašydami permaldauti vyrą. Ji atmetė nevienas jų davanas, nes auksu ir sidabru negalima buvo numalšyti skausmo, kurį padarė žinia, kad tikri jos vaikučiai kryžiuočių nužudyti. Užtai, kada kryžiuočiai Vytautui pasiūlė savoglobą jis atsakęs: „Pirmiau jūs žūsite, negu aš būsiu reikalingas jūsų globos“, ir ties Žalgiriu juos sutriuškino. Nuo to laiko kunigaikštienė buvo katalikams lyg motina, ir Lietuvos miestuose ir miesteliuose pristatė daugelį bažnyčių. Ji mirė 1418 m. Trakų pilyje palaidota Vilniaus Katedroj, o jos darbų paminklas — šv. Onos bažnyčia — ilgai dar primins apie garsią ir ištikimą savo vyrui kunigakštienę Oną.

D—lia

knygų savo parapijiečiams pasiskaityti; turi prenumeruoti katalikiškus laikraščius.

2) Remti katalikišką spaudą, kas kuo gali: rašiniais, pašalpomis, aukomis, nepamiršti spaudos savo testamentuose.

3) Už patarnavimus vietoje pinigų luoti knygų ar užprenumeruoti laikraštį.

4) Kalėdojant ir prie kitų progų dovanomis dalyti knygeles.

5). Steigti parapijų knygynus, skaityklas, kioskus šventoriuje ar kitoje prie bažnyčios patogioje vietoje.

6) Įkalbinėti žmonėms katalikiškų knygų ir laikraščių, skaitymą ir, kiek galint, jų gavime patarpininkauti.

7) Rinkti prenumeratą kalėdojant, draugijų susirinkimuose, per įgaliotinius ir spaudos platinimo komitetus.

8) Rengti spaudos savaites, knygos dienas ir iš sakyklos kartkartėmis priminti spaudos reikalus.

9) Raginti žmones rašytis į šv. Kazimiero draugiją nariais.

10) Dalinti katalikiškas knygeles bažnyčiose.

11) Surasti katalikiškiems laikraščiams korespondentų iš savo kampelio.

12) Įvesti bendrus skaitymus šventadieniais, žiemos vakarais, aiškinti susirinkusiems priešingų laikraščių daromus priekaištus, skelbiamus melus.

13) Jieškoti žmonių, kurie eitų iš kaimo į kaimą ir pardavinėtų katalikiškas knygas ir laikraščius.

14) Knygynuose, stotyse, kioskuose reikalauti katal. knygų ir laikraščių.

Katalikas.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apsk.

Gėliūnai, Gervėčių valsč. Jau senai mūsų sodžiaus „Kultūros" skyrius laukė iš Vilniaus prelegentų: *p. Antano Valaičio*, Vilniaus gimnazijos mokytojo, ir p. *Tamulevičiūtės*. Spalių 6 d. atvyko tik p. Tamulevičiūtė ir p. Valaičio vietoje p. *Jonas Murinas*. Dar iš anksto buvo pasamdyti muzikantai, kad daugiau patraukti jaunimo. Prasidėjo susirinkimas. P. T. pasveikino Gėliūnų „Kultūros" skyrių ir sušuko: *„Valio „Kultūros" skyriui!"* Pirkioje viešpatavo tyla, niekas p. T. nepadėjo, pakampėse girdėti buvo tik juokai. Toliau sekė naujų narių priėmimas; tačiau nė vienas iš esančių neįsirašė į „Kultūrą". P. T. pradėjo skaityti p. Valaičio referatą; klausytojai ėmė nerimauti, garsiau kalbėtis ir reikšti nepasitenkinimą. Uždarius gana greitai susirinkimą, prelegentai dar ilgai ginčijosi su kai kuriais asmenimis. Po to jie nuėjo vakarieniauti ir rengėsi apsinakvoti pas V. Laurinavičių ir J. Urbanavičių, kuris vakarienę suruošė. Vakarienės metu nežinomas asmuo trenkė akmeniu į langą. Žinoma, kilo triukšmas, išgąstis... Šeimininkas nedavė svečiams baigti vakarienės ir paprašė jojo namus apleisti. Pp. Tamul. ir Mur. pasisamdę arklius skubiai išvažiavo iš Gėliūnų, „Kultūros" gi pasamdytieji muzikantai nesiliovė griežę šokius, jaunimas linksminosi, lyg nieko nebūtų buvę, iki vėlyvų išnakčių.

Vargo Mylėtojas.

Gaigaliai, Gervėčių valsč. Šis sodžius randasi ištautėjimo stadijoje: seniai ir jaunimas dar visi moka lietuvių kalbą, bet savo tarpe vartoja gudų kalbą (išskyrus kelias šeimynas) ir todel maži vaikai lietuviškai kalbėti jau nemoka. Tačiau lietuviams yra palankūs ir savęs kitaip, kaip lietuviais, nevadina. Jie savo sodžiuje įsisteigė šv. Kazimiero dr-jos skyrių ir rugsėjo 29 d surengė viešą vakarą, į kurį atsilankė daug gudų iš kaimyninių sodžių. Vakaras gerai pasisekė, ypač visiems patiko pantomimas. Gaigalių jaunimas labai patenkintas savo vakaru ir dabar rengiasi prie kito; tik gaila, kad nėra kas padeda ir jiems patiems reikia viskas atlikti. Panašūs vakarėliai, reikia tikėti, atgaivins pas gaigaliečius protėvių kalbą, pirma pas vyresnius, paskui ir pas vaikus. Šitie gaigaliečių jaunimo pirmieji žingsniai tenka tik pasveikinti ir palinkėti žengti ir toliau pasirinktu keliu.

Be to, malonu paminėti, kad po vakaro gražiai susibūręs Gervėčių miest. jaunimas su savo skyriaus pirmininku p. J. V. priešakyje palaikė linksmą nuotaiką maloniomis dainomis.

Gaublys.

Breslavės apskr.

Vidžiai, Spalių 6—8 d. buvo dideli atlaidai — keturdešimtinė. Žmonių suplaukė daugybė. Vieni ėjo bažnyčios lankyti, kiti šį-tą pirkti arba parduoti. Kartu su gerais žmonėmis ateina ir blogų. Taip spalių 8 d. Didžiasalio 4 mušeikos peiliais suraižė Majoriškių sodžiuje Šadlauską su sūnumi iš Kacinauciškių sodžiaus. Vargšai dabar guli Vidžių ligoninėje. Biaurus pasielgimas!

Siuvėjas.

Petkūniškės, Opsos valsč. Visi tik skundžiasi, visi tik dejuoja, kad pas juos ir tas negerai ir tas blogai. Ot pas mumis tai viskas, ačiū Dievuliui, klojasi gerai kaip girtam tvora laikyti. Tik paklausykite. Jau antri metai turime ne savo mokyklą, iš kurios išėję septynis skyrius mokiniai nors ir nemoka pasirašyti, bet gerai šoka, kortoja, virsta gerais „patrijotais". Visi mes ponėjame; mūsų „ponai" ir dieną ir naktį įėję trobon Aukščiausio negarbina, bet „dzień dobry" pasako, susitikę su geriau mokančiu „lenkiškai" tik girdi: „Janinka, vigon šunį s pirki", „Nekcesia adnemu vaikščiot", „Panenečki, tam za góry ogoń gury, a u Puzenak (Puzėnų sodž.) tynčą viečury". Per vakaruškas kad šokam, tai jau ligi antradienio, ir tai dar galvas skauda nuo degtinės, kortų, kulečkų, košičkų ir „kacapkos" griežimo, kuriam berniukai duoda paragauti „stiklinio dievo", kad daugiau „šlekciunkių" paviliotų. Ot kaip pas mus gerai! Tik prašome gerų žmonių iš mūsų nesijuokti ir mūsų pusėn nespiauti. Mes ir patys jau rengiamės iš „gero" kelio išeiti ir pradėti „blogiau" gyventi.

Simanas Kimsinis.

Švenčionių apskr.

Reškutėnai, Kaltinėnų valsč. Šiemet manėme, kad mūsų sodžiuje turėsime dviklasę mokyklą. Vaikų skaičius didelis, mat ir sodžius didelis, maža kur tokio bėsama. Paduota buvo prašymas Švenčionių „Rytui" del dviklasės mokyklos, bet vietoj to, netikėtai atsiuntė mums valdišką mokytoją ir pavedė jam mokyti III ir IV skyrių, o mūsų mok. p. Jasiulioniui II ir I sk. Tačiau žmonės savo vaikus pasiryžę leisti į tolimesnius sodžius, kur yra „Ryto" mokykla. Nors ir baido pabaudomis ir tesmais, bet žmonės tvirtai nusistatę ieškoti tiesos ir reikalauti, kas mums priguli.

Gabrys.

Gardino apskr.

Žiūrai. Mes Žiūrų kaimo šv. Kazimiero draugijos skyriaus nariai dėkojame p. prelegentui, kad jis neaplenkė ir mūsų kaimo, kuris daug metų buvo apsnūdęs, daug metų buvo pamirštas visų. Bet dabar, pažadintas iš ilgo miego, kyla žengti pirmyn. Kas jį pažadino iš miego?

Štai 1926 m. „Rytas" atsiunčia mums p. El. Č., kuri per dieną prie vaikelių vargsta, o sulaukus vakaro, nesigailėdama savęs, skuba iš Bižų Žiūruosna mūsų jaunimą šviesti.

Daug vargo padėjo, kol prikalbino prie laikraščių, prie šv. Kazimiero draugijos, kol parūpino mums knygynėlį, kuriuo mes dabar naudojamės, džiaugiamės.

Taigi visi vienu žodžiu tariame ačiū p. El. Č. už jos pasidarbavimą mūsų jaunimo tarpe.

M. Narys.

Klaidos atitaisymas. „Viln. Ryt." 44 (50) Nr. tilpo korespondencija iš *Sabališkės*; sužinojome, kad ši korespondencija rašyta iš *Šakališkės*. Šią klaidą šiuomi atitaisome.

ŪKIO SKYRIUS.

Karvė spardosi.

Klausimas. Kas daryti, kad karvė laike melžimo nesispardytų? Karvė jau ne jauna, pripratus melžti bet labai pikta. Laukiu patarimo.

Simanas Rimšinis.

Atsakymas. Nieko daugiau nepalieka, kaip prieš melžimą supančioti pasturgalinės kojos. Tai daryti toliai, ligi karvė pames tą blogą paprotį.

Bet gal karvės spardymosi priežastimi yra ne jos piktumas, bet tai, kad ji turi kurią nors spenių ydą. Todel ištirkite gerai karvės spenius ir jei pasirodys, kad speniai turi kokią nors ydą, tai tą ydą reikia tuojau pašalinti.

Kiaulių utėlės.

Klausimas. Mažus paršelius jorkširų veislės apipuola utėlės, kurios jiems daug kenkia. Paršeliai nesunykę ir gana gerai prižiūrimi ir gražiai išrodo. Paprastųjų veislių paršeliai visuomet būna švarūs ir utelių neturi. Jorkširų kiaulės laikoma tik todel, kad jos greit užauga, būna didelės ir greit nutunka. Blogiausia tai, kad jos turi daug utėlių. Taigi prašau patarti, kokiu būdu išnaikinti utėles?

Sodietis.

Atsakymas. Paršus užpuola utėlės tada, kai jie laikomi nešvariuose tvartuose. Nors Tamsta sakai, kad paršeliai užlaikomi gerai, bet vis delto ne taip, kaip jie užlaikomi Poznanėje. Pas Tamstą kiaulės, be abėjo, stovi ant mėšlo, o tenai ant švarių grindų ir mėšlas iš tvartų kas diena išvežamas. Jeigu norite pas paršus išnaikinti utėles, tai ištrinkite juos gerai pilkąja mostimi. To visai pakaks ir utėlės išnyks. Pilkosios mosties nuo utėlių galima gauti kiekviename vaistų sandėlyje.

Uogos kaipo vaistas.

Klausimas. Prašau gerb. Redakcijos man pranešti „V. R.", ar galima jau gauti tų uogų, apie kurias buvo rašyta „Jaunimo Drauge" 1928 m. sausio mėnesyje? Taigi prašau pranešti, kur tų uogų galima gauti, kaip jos lenkiškai vadinasi, ar verta jos pirkti ir ar galima jomis išsigydyti?

Ligotas.

Atsakymas. To numerio „Jaunimo Draugo" ne skaičiau, taigi negaliu pasakyti, apie kokias uogas ten kalbama. Į visus kitus klausimus geriausia galėjo atsakyti „Jaunimo Draugas", į kurį reikėjo Tamstai ir kreiptis. Nepatarčiau perdaug tikėti visokioms uogoms. Jei turite įsisenėjusią ilgą, tai kreipkitės į gerą gydytoją ir viską atlikite, ką jis nurodys. Tuo būdu greičiau pataisysite savo sveikatą, negu uogomis.

Perkunsargis.

Klausimas. Mūsų sodžius išsiskirstė į vienasėdžius ir pas mane netikėtai užėjo pakeleivis, kuris pasisakė esąs technikas iš Švenčionių J. Viežonis ir turįs tam tikrą leidimą statyti perkunsargius. Ir aš sutikau su juo ir man įtaisė ant stogo perkunsargį. Bet perkunsargio laida liečia stogo šiaudus, tai aš bijau, kad elektra kartais neuždegtų stogo šiaudų. Prašau atsakymo.

Jekelietis.

Atsakymas. Jei perkūnsargis gerai įtaisytas, tai pavojaus tuo tarpu nėra. Bendrai, ant šiaudinių stogų nepriimta taisyti perkūnsargius, nes tam tikrose aplinkybėse gali uždegti triobą. Seimelio technikai paprastai perkūnsargius taiso ant stulpo, šale trobų, todel spėju, kad tas neva technikas nėra specijalistas, o paprastas aferistas. Kadangi ne abejoju, kad Tamstos perkunsargis blogai įtaisytas, todel patarčiau perněšti jį ant atatinkamo stulpo. Jei atsirastų keletas norinčių įtaisyti perkūnsargius, tai per gminą galėtumet parsikviesti Seimelio techniką.

Ar galima leisti avis į rugius.

Klausimas. Pasėjau rugius pabaigoj rugpiūčio mėnesio gana tankiai, kurie dabar smarkiai sužėlė. Aš bijau, kad gali būti per bujnūs ir kad kartais ne iššustų, todel norėčiau nuganyti avimis, arba nukapoti viršūnes dalgiu. Prašau patarti, ar avys rugiams ne pakenks?

V—va.

Atsakymas. Kadangi žemė nelabai sausa, tai tuo tarpu į rugius geriausia neleisti jokių gyvulių. Rugius nuganyti avimis yra blogiausia, nes jos labai žemai nukanda želmenis ir todel gali pakenkti rugiams. Mažiau pavojinga leisti į rugius karves ir arklius. Kai žemė įšala, tai galima leisti ir avis. Bendrai, su rugių nuganymu patarčiau nesiskubinti, o palaukti ligi pašals arba bent ligi žemė gerai pradžius.

Bulvės kaipo galvijų pašaras.

Klausimas. Šiemet bulvės pas mus gerai užderėjo, bet labai pigios ir neapsimoka ir net nėra kam parduoti. Kadangi ganykla menka, tai noriu duoti bulvių karvėms. Todel prašau patarti, kaip jas geriausia karvėms sušerti ir kiek galima duoti į dieną vienai karvei?

V—va.

Atsakymas. Kol karves ganote lauke, tai bulvių joms nepatarčiau duoti. Palaukite ligi karves pradėsite šerti tvarte ir tada galėsite duoti bulvių vienai karvei kokia 5 kg. į dieną. Tada jos geriau išnaudos ir šiaudų pašarą. Bulves reikia duoti gerai nuplautas, visiškai sveikas ir susmulkintas, nes čielomis gali paspringti. Duoti galite su siečka arba stačiai vienas.

Škorbutas gadina dantis.

Klausimas. Mano dantys, nors ne visi, aptraukti lyg kokiomis rūdimis, iš dėsnų bėga kai kada kraujai, dėsnos lyg dyla. Tai yra jau nuo senai, ir žmonės sako, būk koksai škorbutas. Prašau patarti, kas daryti ir kokiais vaistais gydyti?

Svajūnas.

Atsakymas. Ant dantų palieka valgio likučiai, kūno odos liekanos; jie kraunasi ant dantų, kaipo balta košelė; ši košelė paskui suakmenėja ir tokį akmenį žmonės vadina škorbutu. Tas akmuo slenka prie dančio šaknų ir stumia dėsnas, jas sužeidžia ir todel pasirodo kraujai. Geriausiai prašyti dantų gydytojo tuos akmens nuo dantų nulupti, paskui kasdien dantis valyti tam tikru šepetuku ir milteliais; miltelių galima pasigaminti ir pačiam iš riešutinų (lazdynų) anglių. To nereikėtų atidėlioti, nes akmens kai kada prislenka net prie šaknų ir dantys iškrinta.

Ar yra priverstinas mokymas vaikų, kuriems daugiau 14 metų?

Klausimas. Mūsų sodžiuje lenkas mokytojas verčia lankyti septynių skyrių mokyklą ir tokius vaikus, kuriems daugiau 14 metų. Jis sakosi turįs tokį inspektoriaus perėdymą, kad visi, kas nebaigė 7 skyrių, privalo lankyti mokyklą net ligi 18 metų amžiaus, kol baigs 7 skyrius. Prašome patarti, ar su mumis elgiasi teisingai ir ar nereikės mokėti pabaudos, jei neleisime 14 — 18 metų vaikų į mokyklą?

Tėvas.

Atsakymas. Privalomo mokymo dekretas numato, kad kiekvienas pilietis baigtų pradžios mokyklos 6 skyrius. Jei vaikas ligi 14 metų amžiaus tokio mokslo neišeina, tai vyresniems vaikams ruošiami *privalomi* vakariniai kursai, kuriuos jie tol lanko, kol sukanka jiems arba 18 metų, arba užbaigia 7 skyrių mokslo kursą. Patariame jums kreiptis inspektoratan ir prašyti vakarinių kursų, kurie bus suruošti prie tos mokyklos. Prašymas reikia pamatuoti. Kitokios išeities nėra.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Praloto Olšausko bylos galas.

Pereitą pirmadienį Kauno apygardos teismas po keliolikos dienų praloto Konstantino Olšausko bylos nagrinėjimo, 4 val. vakarą paskelbė savo sprendimą, sulig kurio pral. Olšauskas pripažintas kaltu Ustijanauskienės užmušime ir nuteistas 8 metams sunkiųjų darbų kalėjimo. Teismas, priėmęs domėn jo visuomeninius nuopelnus Lietuvai, bausmę sumažino iki 6 metų ir priskaitė 6 mėnesių išsėdėtą laiką. Tuo būdu, jeigu Aukščiausias Tribunolas užtvirtins šį sprendimą, Olšauskas turės sėdėti 5½ metus kalėjime.

Paskutinėmis dienomis praloto Olšausko gynėjai ir valstybės gynėjas apeliuoja į Aukščiausiąjį Tribunolą."

„Eltos" atstovas Latvijoj.

Šio mėn. 15 dieną atvyko Rygon Lietuvos telegrafų agentūros „Eltos" atstovas p. Kemešis, kur jis eis „Eltos" korespondento pareigas. P. Kemešis „Eltoje" dirba nuo 1922 metų.

Kas daroma su gairėmis.

Pademarklinijoje vis nėra ramumo. N. Lietuvos spaudoje labai dažnai užtinkame, kad tai vienoje tai kitoje vietoje apšaudyti N. Lietuvos policininkai, kurie eina sargybą. Lenkų spauda ir gi nesnaudžia; tačiau ji dabar daugiau susidomėjusi gairėmis ir šaudymo negirdi. Pirma tas gaires, anot jos, nežinomi asmens perkeldavo toliau nuo linijos į rytus, o dabar — *patys lietuviai* kelia jas savo teritorijon. Rodos niekas sau blogai niekuomet nedaro, bet lenkų spauda sugeba ir tokias nesąmones rašyti apie lietuvius. Tur būt pasitiki savo skaitytojų visišku nesubrendimu...

Vilniui Vaduoti Sąjungos susivažiavimas.

Šio mėn. 13 dieną Kaune buvo sukviestas IV-tas metinis Vilniui Vaduoti Sąjungos susivažiavimas, kuriame dalyvavo 114 atstovų. Susivažiavimą atidarė inž. Sližys, o prezidiuman buvo išrinkti: d-ras Purickis, Lietuvos Šaulių Sąjungos pirmininkas A. Žmuidzinavičius ir Bačelis.

Susivažiavimas prasitęsė kelias dienas ir išsprendė visą eilę klausimų.

Nauji tiltai.

Du nauji statomi Kaune tiltai — Slabados ir Aleksoto bus — pavadinti, pirmas inž. Petro Vileišio vardu, antras — Vytauto Didžiojo vardu.

Abudu tiltai statomi sulig naujausių technikos reikalavimų.

Alga kun. Juozui Tumui.

Nesenai atšventusiam savo 60-ties metų sukaktuves kun. Tumui, didžiausiam lietuvių rašytojui, Lietuvos vyriausybė, įvertindama jo nuopelnus tautai, paskyrė jam iki mirties 800 litų algą kas mėnuo, kad jisai galėtų be rūpesčių dirbti literatūros darbą.

Vilniaus malda mokyklose.

Lietuvos laikraščiai praneša, kad daugelyje Lietuvos mokyklų šiais mokslo metais prieš pamokas kalbama Vilniaus malda.

Lietuvos diplomatinė knyga.

Lietuvos užsienių reikalų ministerija žadanti artimiausiu laiku išleisti diplomatinę knygą, kurioje bus atspausdintos visos Lietuvos sutartys, padarytos su kitomis valstybėmis nuo Nepriklausomybės atgavimo iki šių laikų.

Klaipėdoje lietuviai mokytojai organizuojasi.

Spalių mėn. 5 d. Klaipėdoj įvyko lietuvių mokytojų susirinkimas, kuriam nutarta įsteigti mokytojų savišalpos draugija. Vyriausias draugijos tikslas—rūpintis mokytojų ekonominės būklės gerinimu ir įvesti apsidraudimą nuo ligų ir nelaimingų atsitikimų. Susirinkimas priėmė draugijos įstatus ir buvo išrinkta valdyba, į kurią įėjo seminarijos direktorius p. Krukys, lietuvių gimnazijos direktorius dr. Trukanas ir mokytojai Gelžinis, Simaitis ir Bajoras.

VIETOS KRONIKA.

Užgesus šviesai, kažin ar pasirodys spindulys.

Paskutiniame „Kultūros" organo „Vilniaus Šviesa" numeryje Redakcija praneša, kad tasai numeris iš tiesų gal yra jau paskutinis ir daugiau nepasirodysiąs. Reiškia, šviesa užgeso. Kas dabar? Sako esiąs dažniau naujas publicistinis laikraštis, kuris netgi žadąs būti populiarus. Pažiūrėsime. Bet mums rodosi, kad jeigu šviesai užgesus, ir likęs spindulys eis šviesos keliais, tai neilgas bus gyvenimas ir jo, nors norėtųsi iš širdies, kad naujas žadamas laikraštis, skalbtų skalbinius pas save o neduotų skalbti jų svetimiems. O gal tuomet būtų higijeniškiau.

Kas ką provokavo?

D-ras Alseika savo organe „Vilniaus Šviesa" tvirtina, kad jį Ancevičius provokavęs. Bet šis savo organe „Pirmyn" tą dalyką užginčyja ir sako, kad „Alseika darė daug pastangų Ancevičių sukompromituoti." Po to kyla gana įdomus klausimas, kas gi ką provokavo?

Gudai vartos kirilicą.

Spaudoj pasirodė žinių, kad galutinai norėdami atsispirti leidžiamiems Krokuvoje gudiškiems vadovėliams lenkų dvasioje ir lotynų raidėmis, ir Vilniaus gudų krik.-demokratai savo organą „Bielaruskaja Krynica" neužilgio pradės leisti ne lotynų raidėmis, bet rusiškomis raidėmis. Lotynų raidės bus vartojamos tik maldaknygėse.

Žadama paleisti hramadininkus.

Spaudoje ir mieste pasklydo žinių, kad artimjausiu metu nuteistieji gudų „Hramados" dalyviai, kaip Taraškevičius, Miotla ir kiti busią paleisti.

„Dz. Wil." praneša, kad hramadininkai nesenai buvo atvežti iš Vronkų ir padėti Lūkiškio kalėjime.

Iš kitų vėl šaltinių pranešama, kad žymiausi „Hramados" šulai, kaip buvę atstovai Taraškevičius, Rak-Michailovski ir kiti griežtai pareiškę, kad jie niekuomet neprašysią pasigailėjimo.

Gyvenimas ant bargo.

Vilniaus stambieji ir smulkieji pramonininkai pasakoja, kad šiuo metu visa jų apyvarta remiasi vekseliais ir knygutėmis (kreditas, ant bargo). Pasak jų, 95% visi pirkėjai prekes ima kreditan, kurio niekuomet visumoje nepadengia ir amžinai yra įsiskolinę. Taip pav. valgį ima kreditan, rūbus kreditan, baldus kreditan, žodžiu viską ant bargo, be pinigų. Žinoma, tokioj padėtyje pirkliai išdavinėja vekselius, *kuriuos duoda* įmonėms už prekes, o negalėdami išmokėti visumet susilaukia protestų. Ir taip, lyg užburtame rate, be pinigų, vien popieriais eina visa apyvarta. Komentarai del ekonominės padėties nereikalingi.

Naujieji mūsų studentai.

Pernai metais baigę Vytauto Didžiojo Gimnaziją lietuviai abiturijentai-tės beveik visi pastojo į aukštesnes mokyklas. Daugiausiai Vilniaus universitetan.

Ir taip:

Teisių fakultetan stojo: Ona Palevičiūtė ir Montigerdas.

Medicinos fakultetan: Vincas Umbrasas, Stasė Taškūnaitė ir Polė Kudabaitė.

Gamtos — Matematikos fakultetan: Marijona Lužytė, Alfonsas Kudaba, Juozas Kanopka ir *Ūkio studijon:* Motiejus Kraužlys ir Kašėta.

Be to dvi lietuvės abiturijentės, būtent: Genė Karužaitė ir Uršulė Sekmukaitė studijuoja Varšuvoje auklėjimo kursuose.

Trys abiturijentai, kaip jau minėjome pereitame numeryje, įstojo dvasinėn kunigų seminarijon.

1908 metų naujokų ėmimas.

Šio mėnesio 21 ir 22 dienomis įvyks 1908 metų naujokų ėmimas kariuomenėn. Bus paimti naujokai visų rūšių kariuomenėn, kurių ėmimas, berods, nukeltas 1930 metų pavasariui.

Vilkų gaujos.

Iš provincijos pranešama, kad daugelyje vietų jau dabar vilkai laksto gaujomis užpuldami gyvulių bandas. Žmonės, neturėdami jokių ginklų, negali apsiginti.

Netikėtai.

Apsilankius Vilniuje Lenkijos darbo ir globos ministeriui p. Prystor'ui buvo laukta, kad šiuo žygiu iš tiesų bus paskirtas Ligonių Kasai vyriausybės komisaras. Taip ir įvyko. Vos spėjus išvykti iš Vilniaus ministeriui, kaip į Ligonių Kasą atėjo naujai paskirtas vyriausybės komisaras pulk. Hercl'as. Išsigandę valdybos nariai užpruotestavo, bet be pasekmių.

Ir tai vadinasi katalikų laikraštis.

Išeinąs Vilniuje endekų laikraštis „Dz. Wil.", kuris visur afišuojasi kaipo katalikybės gynėjas, apie kitataučius katalikus rašo didžiausioje neapykantoje šmeiždamas ir provokuodamas.

Paskutiniu metu, neturėdamas progos kolioti lietuvių, ėmėsi provokuoti gudus katalikus, o ypač Drujos Marijonų vienuolyną už tai, kad ten pamaldos laikomos gudiškai Už gudų kalbos vartojimą laikraštis šaukia: „shanbiono naszą parafiję" Žiūrėkite, kaip kalba tie, kurie dedasi esą katalikybės gynėjais.

Trumpos žinios.

— Leningrade potvynis; užlieta gatvės ir buvę carų rūmai; fabrikuose darbai nutraukti

— Amerikos prezidentas Huveris prašė Makdonaldo nepradėti diplomatinių santykių su Sovietais. Anglai Huverio nemano paklausyti.

— Lenkijos užsienių ministeris p. Zaleskis spalių 20 d. išvažiuoja Rumunijon; ministerį lydės keli aukštesni valdininkai.

— Vokietijos vyriausybė išleido atsišaukimą į vokiečių tautą, kviesdama nepasiduoti tautininkų agitacijai, jei nenori pakliūti į didelę nelaimę; visi, kas trokšta Vokietijos labo, neprivalo dalyvauti plebiscite — pasakyta to atsišaukimo pabaigoje.

— „Cepelinas" rengėsi skristi į šiaurės ašigalį. Tačiau „cepelino" tarnautojai atsisakė vykti ton kelionėn. D-ras Ekeneris nenustoja vilties palenkti tarnautojus savo pusėn.

— New Jorke trūksta benzino; mat, ten sustreikavo benzino pristatytojai.

— Kinijoj sukilę generolai eina į Nankiną, kur yra vyriausybė.

— Viduržemio jūroje užtiktas keleivinis lėktuvas; lėktuvas apvirtęs pludurįavo, keleivių nerasta. Lėktuvas skrido, spėjama, iš Italijos.

Įvairenybės.

Šalis, kur nėra kalėjimų.

Laikraščiai praneša, kad Švedijoj viso labo šiuo laiku yra apie 2000 kalinių. Daugelyje vietų kalinių skaičius visai išnyko ir kalėjimai nuo keleto metų stovi tušti. Taip pav. Varbergo kalėjime per visus 1928 metus buvo tik vienas kalinys ir todel miesto valdyba nutarė jį uždaryti. Dvejose kalėjimuose dabar yra po 2 kalinius, keliuose po 5, o daugumoje visai nėra kalinių. Net sostinėj Stoholme kalėjimai pusiau tušti.

Kai kurie kalėjimų namai, nėsant kalinių paverčiami kitiems tikslams, o keletoj kalėjimų įtaisyta muziejai.

Laimingas Švedijos kraštas!

Redakcijos atsakymai.

P. Matęs ir Girdėjęs. Ačiū, bet mes apie tai sužinojome ankščiau iš kito mūsų korespondento ir todel nepasinaudosime Tamstos žinia.

P. Ąžuolėliui. Labai gaila, kad p. M. Tijūnėlio triūsas eina vėjais. Tikimės, gal orkestro dalyviai liausis negražiai darę ir pradės eiti geru keliu. Todel netalpiname.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.